

Verkko viestintä- ympäristönä

Minna-Riitta Luukka
Soveltavan kielentutkimuksen keskus
& suomen kielen laitos
Jyväskylän yliopisto
luukka@cc.jyu.fi

Verkko kieliympäristönä

- *Tekstuaalisuus, kielen keskeisyys*
- *Mitä kieli on?*
 - *Kieli rakentaa merkityksiä:*
 - ▶ *ideationaaliset merkitykset (kuva maailmasta, sisällöistä)*
 - ▶ *interpersonaaliset merkitykset (kuva asennoitumisista, suhteista)*
 - ▶ *tekstuaaliset merkitykset (kuva asioiden jäsentymisestä)*
 - *Kielenkäytöllä on väliä!*
 - *Verkkoympäristö ei muuta kielen perusluonnetta*
 - *Kieli ei elä tyhjiössä > kuka, kenelle, missä, miksi?*
 - *Turmeleeko verkko kielen?*
 - *Kirjoitettua puhetta?*
 - *Erilaiset verkkotekstit*

Tilanteen ja kielen liitto

■ <i>sosiaalinen</i>	<i>informatiivinen</i>	<p>Keskitynkö vain asiaan?
Kerronko omia kokemuksia?
Puhunko yleisellä tasolla?
Kerronko miten asiat ovat?
vai kommentoinko, kyselenkö?
Esitänkö kaiken varmana?
Viimeistelenkö viestini
vai jätänkö näkyviin ajattelu-
prosessiani myös?</p>
■ <i>virittävä</i>	<i>opettava</i>	
■ <i>epämuodollinen</i>	<i>muodollinen</i>	
■ <i>henkilökohtainen</i>	<i>etäinen</i>	
■ <i>yksityinen</i>	<i>julkinen</i>	
■ <i>dialoginen</i>	<i>monologinen</i>	
■ <i>tarinoiva</i>	<i>toteava</i>	
■ <i>kiinnostunut</i>	<i>rutiinitilanne</i>	
■ <i>spontaani</i>	<i>valmisteltu</i>	

- *Kaikki näkyy kielessä, päätellään kielestä*

Uusi oppimisympäristö?

- *Ympäristö vai tekstipankki?*
- *Sähköinen kirjekurssi?*
- *Virtuaalitutor?*
- *Kuka asettaa oppimistehtävät, laatii materiaalin?*
- *Kenen näkökulmasta tieto jäsenetään?*
- *Elämyksellistä oppimista?*
- *Vapaaksi teksteistä?*
- *Opettaja työskentelyn ohjaaja ja kriittinen keskustelija?*

- **MIKÄ TEKEE UUDESTA UUDEN?**

Verkko-opettaja tekstityöläisenä

- *Kirjoittamistaitojen esiinmarssi!*
- *Asiantuntijakirjoittajan sudenkuopat:*
 - *etäisyys, abstraktisuus, koukeroisuus, lukijan unohtaminen, "vieras" kieli*
 - *Lukijan unohtaminen, itselle kirjoittaminen*
 - *Huono suunnittelu ja valmistautuminen*
 - *Pakosta ja pakertamalla kirjoittaminen*
- *Kirjoittamistaito on taito ja sen voi oppia!*
- *Kirjoittajan työ on palveluammatti!*
- *Ohjaajan työn reaalityetit: aika!*

Minna-Riitta Luukka

Kirjoittamiskäytännöt muuttuvat?

- *Asiantuntijan monet retoriikat: erilaisia tekstejä eri tarkoituksiin > rohkeutta kokeilla*
- *Muutoksia työskentelytavoissa:*
 - *yksin kirjoittamisesta kollektiivisiin teksteihin*
 - *lähdemateriaalien käyttö > lukemistaidot puntariin*
 - *tekstien kierrätystä ja jatkojalostusta*
- *Kirjoitettua vuorovaikutusta*
 - *nopea reagointi, kommentointi, palautteenanto*
 - *tekstisensitiivisyyttä: merkityssävyjen tiedostus*
- *Kirjoittaminen asiantuntijan ammattitaitona*

Asiantuntijataudin oireita

- *koukeroisuus*
- *yksityiskohtien himo*
- *desimaalihimo*
- *abstraktisuus*
- *kuivuus*
- *sekava jäsenitys*
- *juonettomuus*
- *lakooninen toteavuus*
- *hienostelu*
- *monimutkaisuus*
- *esimerkkipula*
- *slangirakkaus*
- *ylipuhuminen*
- *aliarviointi*
- *yksinpuhunta*
- *arvovaltapönäkkyyys*

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty

■ TAVOITE:

- *miksi kirjoitan?*
- *mihin pyrin tekstilläni?*
- *mitä haluan lukijoiden tietävän?*
- *miten haluan heidän toimivan?*
- *entä asennoituvan?*

■

■ TILANNE:

- *kuinka tärkeä teksti on?*
- *kuinka pitkän tekstin voin kirjoittaa?*
- *mitä muuta sivulle tulee?*
- *paljonko minulla on aikaa?*

■ LUKIJAT:

- *kuka lukee tekstini?*
- *mitä lukijani tietävät asiasta ennalta?*
- *mihin he käyttävät tekstiäni?*
- *mikä heille on tärkeää?*
- *mikä heitä kiinnostaa?*
- *millaisia ennakkokäsityksiä heillä on?*
- *paljonko heillä on aikaa tekstini lukemiseen?*
- *mitä he ajattelevat minusta kirjoittajana?*

Uusi uljas lukutaito?

- *lukuongelmat ovat ymmärtämisen ongelmia:*
 - *tekstien käsitteellisyys, etäisyys*
 - *asioiden välisten suhteiden ymmärtäminen vaikeus*
 - *pää- ja sivuasioiden erottelun vaikeus*
 - *merkityskokonaisuuksien rakentamisen vaikeus*
 - *jäsentämisen ongelmat*
 - *arvioinnin ja kriittisen lukemisen ongelmat*
- *Aloittelevien ja kokeneempien ongelmat?*
- *Miten löytää tieto? Miten erottaa olennainen epäolennaisesta?*
- *Kielen ja kuvan lukutaito > multiliteracy*
- *Miten helpottaa lukutyötä?*

Multiliteracies - monilukutaidot

- *tekstien muutokset - haasteita lukutaidoille!*
 - *kieli + kuvat - muotokielen verbovisuaalisuus*
 - *hyperteksti - lineaarisuudesta monipolvisuuteen*
 - *intertekstuaalisuus - tekstitkin verkottuvat*
 - *tekstimassan rajattomuus - tietoon voi hukkoa*
 - *monenlaiset tekstinikkarit - mihin voin luottaa?*

- *monenlaisia lukutaitoja: silmäilen, etsin, tulkitSEN, arvioin, ymmärrän, rakennan itse tietoa*
>> tuotan itse tietoa = kirjoitan ja puhun.

Perillemenon vaikeuksia:

- *väärä "osoite", kanava tai ajoitus*
- *yhteisen kielen puute*
- *huono suunnittelu ja toteutus*
- *aistien ja omaksumiskyvyn ylikuorimitus*
- *viesti torjutaan:*
 - *liikaa asiaa, tarpeetonta asiaa, valikoiva vastaanotto, epämiellyttävät asiat, asenteet asiaa, ohjaajaa, muita osallistujia kohtaan, ohipuhuntaa...*
- *Helpottaako uusmedia tätä? Ehkä ei!*

Perillemenon varmistamiskeinoja

- *Muokkaa asia lukijasi mukaan*
- *Toista keskeinen asia*
- *Pureskele asia valmiiksi*
- *Kerro, mitä aiot kertoa ja miten jäsennät asiaa*
- *Havainnollista kielellisesti, visuaalisesti*
- *Tee tiivistelmiä, yhteenvetoja*
- *Osoita asioiden väliset suhteet*
- *Käytä metatekstiä (ensiksi, tästä syystä, toisaalta, kaikkein tärkeintä on, tyypillisesti, mielenkiintoista on...)*
- *Älä luota liikaa linkkeihin, varo sirpaloitumista*

Minna-Riitta Luukka

Kirjeenvaihtoa verkossa

- *Ohjauskirje tekstityyppinä*
- *Mitä opiskelija minulta haluaa? Ymmärräkö hänen viestinsä?*
- *"Mustaa valkoisella" - kirjeestä jää pysyvä todiste*
- *Rutiinivastausten vaara, itsensä toistamisen vaara*
- *Ikuinen ajanpuute, olalta heitetyt ohjeet*
- *Spontaanisuuden edut ja haitat*
- *Henkilökohtaiset tyylilajit, ohjaussuhteen kehittyminen*
- *Vastausten pituuden ongelma*

Keskustellen syvemmäksi?

- *opettajajohtoinen:*
- *opettaja tiedollinen auktoriteetti, johtaa keskustelua*
- *osallistujien roolit vakiintuneet*
- *osallistuminen "pakollista"*
- *tiedon kiistäminen harvinaista*
- *opettajalla päävastuu*
- *opettaja arvioi*
- *faktoja*
- *yhteistoiminnallinen*
- *eksperttiys ja johtajuus määräytyy tilanteessa*
- *roolit vaihtelevia ja valinnaisia*
- *osallistuminen vapaaehtoista*
- *kiistäminen mahdollista*
- *kaikilla on vastuu*
- *kaikki voivat arvioida*
- *myös kokemuksia ja tunteita*

Kasvokkain ja verkossa

■ Seminaarikeskustelu

- *professori jäsentää keskustelua, kysyy, antaa palautetta*
- *opiskelijat puhuvat professorille, hänen kauttaan, eivät kiistä tai keskeytä hänen puhettaan, kuuntelevat oppilasmaisesti*
- *roolit vakiintuneet, selkeät, yhdessä asiaa kehittelevät jaksot harvinaisia, ei juuri kiistelyä*
- *keskustelu on suorittamista*

■ Verkkokeskustelu

- *yhteistoiminnalista, ei monologeja tai yksinpuhujia*
- *roolit muotoutuvat keskustelun kuluessa, johtajuus voidaan ryöstää*
- *kommentointia, mutta kiistelyä vähän*
- *keskustelupareja ja "suosikkeja" syntyy*
- *asiantuntijuutta rakennetaan*
- *kirjemuotoista*
- *aitoa keskustelua*

Ei sisältöä ilman kieltä!

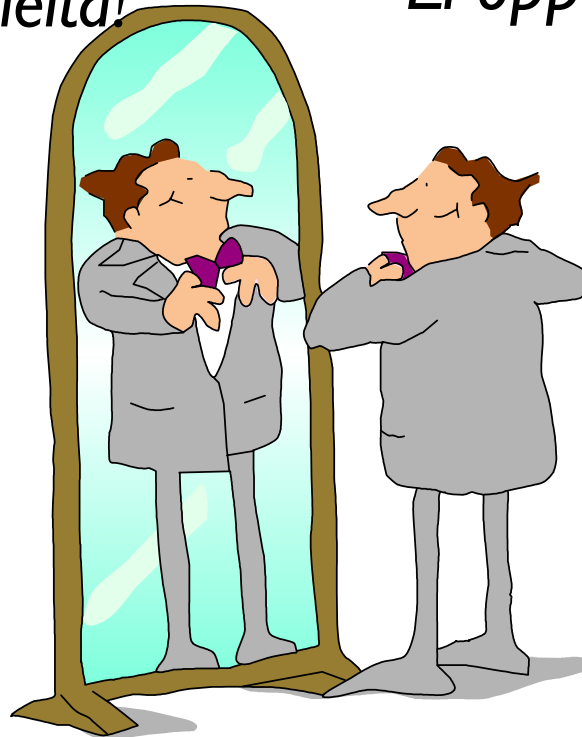
Ei oppimista ilman kieltä!

*Ei asiantuntijuutta
ilman kieltä!*

*Ei vuorovaikutusta ilman
kieltä!*

*Ei verkko-opetusta
ilman kieltä!*

Ei tiimityötä ilman kieltä!

Kieli on tärkein käyttöliittymä tietoyhteiskunnassa!